บทที่ 5
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การที่มนุษย์ในสังคมปัจจุบันนี้ จะต้องเผชิญกับปัญหาสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ซับซ้อนและยุ่งยากขึ้นทำให้จำนวนผู้ป่วยที่มีปัญหาทางจิตมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย โดยในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนสูงถึงกว่าล้านคน[1] และในปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2556 พบว่าคนไทยมีปัญหาสุขภาพจิตมากถึง 13 ล้านคน[2] ซึ่งมีผู้มาขึ้นทะเบียนรับการรักษาจากโรงพยาบาลกว่า 3 ล้านคน กระทรวงสาธารณะสุขระบุว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จากสภาพปัญหารุมเร้าทั้งระบบเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม ซึ่งการที่ผู้คนไม่น้อยที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนในการดำรงชีวิต อาจส่งผลให้เกิดความเครียดประกอบกับสังคมไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับผู้มีปัญหาทางจิตค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับผู้ป่วยประเภทอื่น ทั้งกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองผู้ที่มีปัญหาทางจิตเท่าที่ควร

ประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้นได้กำหนดเรื่องอายุความไว้ในหมวด 9 ลักษณะที่ 1 ซึ่งบทบัญญัติเรื่องดังกล่าวนี้ได้ใช้มาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยยังไม่มีการแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน ขณะในที่ต่างประเทศมีบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับอายุความค่อนข้างละเอียดและทันสมัยเหมาะกับสภาพของสังคมในปัจจุบัน ทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวความคิดในการกำหนดให้มีอายุความในคดีอาญานั้น ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายอาญาของไทยหรือประมวลกฎหมายอาญาของต่างประเทศ ต่างก็มีเหตุผลหลักที่สำคัญจากแนวคิดเรื่องกฎแห่งการลืม แม้เหตุผลที่นำมากล่าวอ้างจะน่าฟังเนื่องจากพยานหลักฐานโดยเฉพาะประจักษ์พยานเป็นสิ่งสำคัญในการพิสูจน์ความผิดในคดีอาญา ซึ่งแต่เดิมนั้นการรับฟังพยานหลักฐานจำเป็นต้องพึ่งความทรงจำของมนุษย์เป็นสำคัญ และเป็นธรรมชาติสิ่งที่พยานบุคคล

---

[1] *สถิติจากกองแผนงาน กรมสุขภาพจิต.* สืบค้นเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2556, จาก http://www.jvkk.go.th/newweb/default.aspx.

[2] หนังสือพิมพ์ M2F ฉบับวันศุกร์ที่ 7 มีนาคม 2557.

รู้เห็นจะลืมเลือนไปตามกาลเวลา อันอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือเรื่องพยานหลักฐาน จึงจำเป็นต้องหยิบยกประเด็นเรื่องอายุความขึ้นมาใช้ แต่ในเรื่องนี้เนื่องจากสภาพความเป็นจริงที่การกระทำความผิดอาญาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ที่รัฐสามารถดำเนินการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยไม่จำต้องให้ผู้เสียหายเป็นผู้ดำเนินการเองอย่างในคดีแพ่ง ทั้งโดยสภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป มีการกระทำความผิดที่ร้ายแรงและก่อให้เกิดความเสียหายแก่คนในสังคมมากขึ้น สภาพโลกไร้พรมแดนที่บุคคลสามารถเดินทางไปในที่ต่างๆ ได้สะดวกขึ้นอันอาจทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสที่จะแฝงตนหรือหลบหนีไปใช้ชีวิตอย่างเป็นสุข จึงทำให้เหตุผลที่บัญญัติเรื่องอายุความที่เคยกำหนดไว้ดังกล่าวมีความหนักแน่นน้อยลง

เหตุผลที่สำคัญอีกประการที่มาสนับสนุนในการกำหนดอายุความก็คือการเร่งรัดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและรับโทษโดยเร็ว และเป็นการเร่งรัดให้ผู้เสียหายที่เป็นราษฎรต้องใช้สิทธิในส่วนคดีของอาญาโดยไม่ชักช้า เพื่อให้กระบวนการพิจารณาในส่วนของการนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงสามารถดำเนินคดีได้อย่างถูกต้องและแม่นยำป้องกันการอาศัยประโยชน์จากพยานหลักฐานที่สูญหายเพราะกาลเวลาล่วงเลย นอกจากนี้การกำหนดอายุความยังมีผลเชิงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการคดีด้วย เพราะยิ่งเวลาล่วงเลยไปนานเท่าใด ย่อมก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเพื่อพิสูจน์พยานหลักฐานมากขึ้นเท่านั้น การกำหนดให้มีอายุความจึงช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และการดำเนินคดีในขณะที่ประชาชนยังให้ความสนใจกับคดีอาญาที่เกิดขึ้น ย่อมมีผลเป็นการยับยั้งมิให้ผู้อื่นกระทำความผิดเช่นเดียวกันอีกได้

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ทำให้รูปแบบการได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากการกระทำความผิดเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพของการกระทำความผิดที่ถูกบันทึกไว้ในความทรงจำของมนุษย์อาจมีการลืมเลือนไปตามกาลเวลา ได้เปลี่ยนเป็นภาพที่ได้จากการนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น กล้องวงจรปิด กล้องโทรทัศน์ ที่สามารถบันทึกภาพเหตุการณ์ต่างๆ ได้ซึ่งทำให้สามารถได้พยานหลักฐานในการดำเนินคดีที่น่าเชื่อถือโดยไม่ต้องพึ่งความทรงจำของมนุษย์อย่างที่เคยเป็น

นอกจากนี้ การกำหนดอายุความถือเป็นการตัดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ประชาชนควรได้รับจากการดำเนินคดีในศาล ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่กฎหมายรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองไว้ การยกฟ้องด้วยเหตุอายุความจึงเป็นการบั่นทอนสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าว โดยเฉพาะในคดีที่มีการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นจริง และการที่กฎหมายตัดสิทธิการลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงเพราะเหตุขาดอายุความ ถือเป็นการยุติคดีด้วยเหตุผลด้านเทคนิคที่อาจส่งผลกระทบต่อความศักดิ์สิทธิ์ในการบังคับใช้กฎหมาย และความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลหรือกระบวนการยุติธรรมด้วย

การกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญานั้น จะกำหนดให้มีระยะเวลานานเท่าใด หรือการกำหนดให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ การขยายอายุความ และการกำหนดให้ไม่มีอายุความในความผิดของแต่ละฐานความผิดนั้น ขึ้นอยู่กับอัตราโทษอันสัมพันธ์กับความร้ายแรงของการกระทำเป็นสำคัญ

โดยหลักแล้วโทษในคดีอาญา มีไว้เพื่อป้องกันทั่วไปในแง่ที่ว่าหากรัฐลงโทษผู้กระทำความผิดแล้วก็จะเป็นการทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในระบบกฎหมายและไม่กล้าที่จะทำความผิดอีก หากรัฐไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ความชอบธรรมในการลงโทษในแง่ของการป้องกันก็จะหมดไปเพราะไม่อาจที่จะทำให้ประชาชนเคารพต่อกฎหมายได้ นอกจากนี้โทษทางอาญามีไว้ป้องกันพิเศษด้วยในแง่ที่การลงโทษจะเป็นการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ผู้กระทำความผิดที่จะกลับมาใช้ชีวิตในสังคมใหม่ได้ การที่รัฐไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้เมื่อเวลาผ่านไปนานเท่าใด โดยผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิดขึ้นมาใหม่อีก ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าบุคคลดังกล่าวได้แก้ไขปรับปรุงตนเองแล้ว

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติเรื่องอายุความสะดุดหยุดอยู่ไว้ ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดี กฎหมายได้กำหนดให้งดการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรืองดการพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นจะหายวิกลจริตและสามารถต่อสู้คดีได้ซึ่งในระหว่างที่งดการดำเนินคดีไว้นั้น อายุความในกรณีดังกล่าวก็ยังคงนับอยู่ต่อไปและเมื่อครบกำหนดอายุความแล้วก็เป็นอันขาดอายุความไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้อีก

ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบันยังคงมีประเด็นที่เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย อันส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

5.2 ข้อเสนอแนะ

การกำหนดอายุความสำหรับฟ้องคดีจะสัมพันธ์กับหลายปัจจัยด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิด อัตราโทษที่กฎหมายกำหนดสำหรับการกระทำผิดนั้นๆ รวมทั้งการพิจารณาในแง่ของการรวบรวมพยานหลักฐานในคดี ซึ่งกฎหมายส่วนใหญ่จะกำหนดให้มีอายุความในการฟ้องคดี แต่อาจมีระยะเวลาที่แตกต่างกันออกไปสำหรับการกระทำความผิดฐานต่างๆ และย่อมมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดบางประเภทในบางประเทศก็ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี หรือกรณีความผิดบางประเภทกฎหมายกำหนดให้อายุความสะดุดหยุดลงไว้ชั่วคราว

ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าประมวลกฎหมายอาญา ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องอายุความสะดุดหยุดอยู่กรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ดังนั้น

1. เพื่อความเป็นเอกภาพและความชัดเจน จึงควรมีบทบัญญัติกฎหมายไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญาโดยกำหนดให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ทั้งในชั้นการสอบสวนหรือในชั้นศาล โดยบัญญัติให้ศาลมีอำนาจในการสั่งให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราวหรือโดยบัญญัติกฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานอัยการเป็นผู้ร้องขอต่อศาล และ

2. ในระหว่างนี้อาจมีการวางกลไกในการตรวจสอบความสามารถในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยในทำนองเดียวกันกับกฎหมายของประเทศเยอรมันที่กำหนดให้มีการตรวจสอบภายหลังจากการจำหน่ายคดีชั่วคราว เพื่อพิจารณาทบทวนความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้วิกลจริตทั้งในชั้นการสอบสวนหรือในชั้นศาล หากปรากฏว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถต่อสู้คดีได้ เพราะเนื่องจากในปัจจุบันไม่มีกฎหมายใดที่ให้อำนาจแก่พนักงานอัยการในการตรวจสอบความสามารถในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย